

Skolen og samfundet 1/7-1980 til 30/6-1981

FOLKESKOLEN

Folkeskolens forhold har også i det forgangne skoleår været særdeles godt pressestof. En gennemgang af materialet giver indtryk af, at dette bl.a. skyldes, at mindre begivenhed som skoleindvielser og lærerjubilæer regnes for pressestof. Samtidig har det vigende børnetal og neskæringerne givet stødet til mange og langvarige skoledebatter i de enkelte kommuner og kommunalbestyrelser. Kulturelle udvalgs, fælleslærerråds og skolenævns forhandlinger gengives til tider – ret grundigt – i den lokale presse. Og endelig indeholder aviserne den løbende debat om folkeskolens problemer.

En af gengangerne er spørgsmålet, om der er krise i folkeskolen, f.eks. Vendsyssel Tidende 10/8 og Jyllandsposten samme dag. I sidstnævnte avis hævdes, at folkeskolens krise består i, at børn og unge har en dårlig hverdag. i Jydske Tidende Kolding Avis 26/8 hævdes, at skolen er samfundets spejl, en kronik i Politikken 1/12 indeholder samme synspunkt, og Militærpsykologisk tjeneste offentliggør en undersøgelse, der viser, at de værnepligtige er langt dårligere til at læse og skrive end tidligere. Medens 5 % ikke kunne læse og skrive for fem år siden, er det nu 12 %, der ikke kan, Aktuelt 17/8. Weekend-Avisen refererer den 26/9 den nordiske undersøgelse af lærernes arbejdsvilkår, og denne giver et overraskende lyst og harmonisk billede af den danske folkeskole. Undervisningsministeren (i det følgende UM) udtaler ifølge Berlingske Tidende i forbindelse med den stigende tilgang til de frie skoler, at folkeskolen er god, selv om der nok er problemer, 27/3. Og ifølge en Observa-undersøgelse er 40 % af forældrene tilfredse med folkeskolen, Jyllandsposten 15/5. En måned senere oplyser samme avis, at der er alvorlige problemer i hver 10. skoleklasse.

I november udkommer fotografen Morten Bos bog med billeder fra folkeskolen. Billederne giver indtryk af en barsk hverdag i den danske folkeskole, og bogen får fyldig omtale i en lang række af landets aviser, f.eks. Ålborg Stiftstidende 2/12 og Berlingske Tidende 1/12.

I august 1980 bragte Aktuelt en række oplysninger om ansættelsesvilkårene for ikke faglærte ved DSB. Virksomheden dumper hveranden ansøger, fordi vedkommende ikke kan læse og regne tilstrækkelig. DSB skal i de kommende år ansætte 11.000, der må derfor tales med ca. 60.000, og indførelse af adgangsprøver overvejes derfor. Avisen mener i en leder, at der er tale om et uhyggeligt apropos til skolestarten, 11/8. Oplysningerne bliver kommenteret i mange af landets aviser, og Berlingske Tidende skriver, at ansvaret for udviklingen i skolen ligger hos politikerne og ikke hos lærerne. Det er en betingelse for samfundets trivsel, at dansk og regning prioriteres højere, 13/8. Jyllandsposten erindrer om debatten om folkeskolens afgangsprøver, som UM havde karakteriseret som folkeskolens største problem i Danske Kommuner nr. 16, 1980. Hun så dem gerne afskaffet, og hun mente ikke, erhvervslivet ville indføre de prøver, de truede

med. Jyllandsposten påpeger, at en statsvirksomhed nu overvejer at indføre sådanne. Afdelingsleder fra DPI Mogens Jansen udtaler til Berlingske Tidende, at det nok er de pædagogiske eksperimenter fra 60'erne, som hævner sig, dengang blev danskundervisningen beskåret på bekostning af andre fag, 14/8. Ansøgerne hos DSB er imidlertid ikke unge, men snarere mænd i 30erne. UM udtaler, at der er tale om skolefærdigheder, der skal holdes ved lige, og det er de nok ikke blevet hos de pågældende ansøgere, Jyllandsposten 24/8.

Debatten om skolens afgangsprøver og karakterer løber videre fra det foregående skoleår. I Næstved Tidende hævdes f.eks., at afgangsprøverne er ubrugelige, 29/7. Debatten om DSB sætter nyt liv i denne debat, og den fortsætter skoleåret ud. Berlingske Tidende oplyser 13/8, at folkeskolens afgangsprøver er et tilløbsstykke, 90 % forsøger at tage dem. Grundskolerådet mener, at folkeskolens dagligdag bør være en privatsag mellem lærer og elev. Karakterer og prøver bør derfor afskaffes, og en intern evaluering indføres, Weekend-avisen 29/8. Ifølge en undersøgelse foretaget ved DPI går 80 % af eleverne ind for prøver og karakterer, Jyllandsposten 25/9. Og Socialistisk Dagblad mener, at dette er udtryk for, at krisen har slået igennem i folkeskolen, 26/9. En forsker ved DPI fastslår, at karakterer er vilkårlige. LO vil have prøver og karakterer afskaffet, Politiken 6/12. Formanden for Folketingets Uddannelsesudvalg, J. K. Hansen, mener også, tiden er inde til at afskaffe dem, Information 30/12. Jyllandsposten oplyser, at ifølge kristenligt folkeparti falder skoleforliget, hvis afgangsprøverne ændres, 31/12, og Kristenligt Dagblad oplyser, at DLF gerne vil have færre prøver, samme dag.

Spørgsmålet om, hvorvidt den danske uddannelsespolitik bør og kan samordnes med EF's kulturpolitik, drøftes med mellemrum. Socialistisk Dagblad hævder, at nok var den danske UM ikke tilstede ved EF's forhandlinger, fordi Danmark mener, at uddannelsespolitikken ikke er omfattet af Romtraktaten, men hun var repræsenteret ved en ambassadør, der tilsluttede sig programmet. Spørgsmålet drøftes igen i september. Domprovst Jørgen Bøgh hævder, at Danmark i realiteten tilslutter sig EF's uddannelsespolitik, bl.a. gennem bevillingerne, Politiken og Berlingske Tidende 13/9, 16/9, 17/9 og 20/9. UM benægter dette, hun har ikke ladet sig repræsentere ved forhandlingerne af en »stuntman«, Politiken 7/1. Information oplyser 9/3, at Danmark står alene med sin modstand mod EF's uddannelsespolitik, og Land og Folk hævder 27/5, at EF vil samordne landenes uddannelser.

I en række kommuner indføres udelt undervisning på 8. og 9. klassetrin, f.eks. ved skoler i Skive, Jyllandsposten 6/1 og i Skærbæk, Vestkysten 23/1. I en række aviser debatteres fordele og ulemper ved at kursusdele, f.eks. Helsingør Dagblad 10/11, Vestkysten 12/11, og 19/12, Dagbladet Ringsted 5/3, og Lyngby-Taarbækbladet 24/3. Det hævdes i Vejle Amts Folkeblad, at der er dyrere at kursusdele 17/12. Og Haderslev lærerkreds forslår, at lærerne ikke går med til samlæsning, fordi kulturudvalget ikke vil stille de nødvendige støttetimer til rådighed, Vestkysten 5/12.

DLF vil ifølge Politiken bede DPI undersøge, hvorledes folkeskolen kan bidrage til elevens alsidige udvikling, 18/8.

Ifølge Aktuelt 20/8 vil de grønlandske kostskoler i Danmark blive nedlagt i løbet af nogle år. Der er nu plads til eleverne i Grønland, og Hjemmestyret foretrækker denne ordning.

I Odense protesterer forældrene til eleverne ved Klostermarksskolen over skolens

indeklima. Dette har været dårligt i 8 år. En ekspert har undersøgt skolen og karakteriseret den som sundhedsfarlig, og eleverne holdes derfor hjemme. Jyllandsposten 13/1 og Politiken 26/2. Forældrene klager til Ombudsmanden, Information 24/3

Og så har UM givet 25 dispensationer med hensyn til at oprette børnehaveklasser, Berlingske Tidende 7/7.

Besparelser og skolenedlæggelser

Det skolestof, der fylder langt mest i pressen, er stoffet om nedskæringernes gennemførelse og konsekvenser. Besparelserne og nedskæringerne har mange former og forslagene, debatterne og beslutningerne får god dækning i såvel de lokale som de landsdækkende aviser. Besparelser i form af nedskæring i lærerskematimeforbruget foreslås f.eks. gennemført i Karlebo kommune, Fredriksborg Amts Avis 25/7, og i Nakskov, Ny Dag 9/8. Der skal skæres i specialundervisningen f.eks. i Køge, Dagbladet 8/9, lærere skal afskediges f.eks. i Værløse, Berlingske Tidende 19/1, klassekvotienten skal sættes op i Esbjerg og i Værløse, Vestkysten 3/1 og Fredriksborg Amts Avis 15/8, og lejrskoler spares i Fjends, Skive Folkeblad 16/9.

Fra mange kommuner meldes der desuden om heftige debatter om den fremtidige skoleplan. Besparelser og vigende børnetal medfører, at klasser skal sammenlægges, skoledistrikter skal omlægges, og skoler nedlægges, f.eks. i Tolne, Vendsyssel Tidende 22/10, i Høng, Sjællands Tidende 23. og 25/2 og i Ribe, Vestkysten 22/6.

I nogle kommuner bliver denne debat ret tilspidset. I Esbjerg har f.eks. et skolstrukturudvalg fremlagt en plan, der vil medføre sammenlægning af skoler. Skolenævn og Fælleslærerråd protesterer, hævder at talmaterialet er forkert, og at eleverne ikke er fordelt på skoledistrikter. Skoledirektøren beskyldes for at have givet kritikere af strukturplanen mundkurv på, og det økonomiske udvalg finder skoledirektørens redegørelse utilstrækkelig. En aktion iværksættes for at bevare den truede skole, Jerne, og plakater klistres op om natten, Vestkysten 6/10, 10/10, 15/10, 17/10, 24/10 og 28/10. Debatten fortsætter i de kommende måneder, Vestkysten 4/11, 8/11, 9/12, 6/1, 5/3 og 25/3. Og arbejdsforholdene i skoleforvaltningen, der hævdes at være dårlige, inddrages. Strukturplanen vedtages imidlertid af kommunalbestyrelsen. De protesterende grupper vil forsøge at gennemføre en afstemning blandt skoledistriktets beboere.

Borgmesteren i København hævder, at børnetallet i København i de kommende år vil falde med 1/3. Skoler må derfor nedlægges således, at 6 skoler gøres til to, f.x. Politiken 19/12 og 11/2. Lærere, forældre og elever protesterer og hævder bl.a., at færre børn skal gavne undervisningen og ikke kommunens budgetter, Socialistisk Dagblad, Land og Folk og Politiken 19/1, 25/1, 29/1 og 2/2. Berlingske Tidende mener 3/2, at der er tale om en massiv beboermodstand. Lærerne ved Sct. Hans Gades Skole hævder, at kommunen har manipuleret med de tal, der bruges til prognoserne, Politiken 9/3. Borgerrepræsentationen vedtager imidlertid skolenedlæggelserne, Nørrebrobladet 20/5. Og i Vesterbrobladet beklages de mange nedlæggelser, og spørgsmålet rejses, om det er bedre med store skoler end små. Bedre plads på skolerne ville desuden medføre, at kommunen var villigere til at udlåne lokaler til den betrængte foreningsvirksomhed, 26/5. De protesterende grupper har indsamlet underskrifter, men indsamlingen gav

ikke mange nok. Kommunen hævder desuden, at et mindre antal af underskrifterne er ugyldige, og forældrene søger advokatbistand vedrørende dette spørgsmål. Afstemningen blandt beboerne om Nørrevolds Skoles bevarelse er fastsat til 25/8. Og UM giver Københavns skolevæsen en »næse«, fordi afstemningstidspunktet er lagt så sent, Information 10/6 og Politiken 24/6.

I Skjern har det kulturelle udvalg besluttet, at Bølling Skole skal lukkes, og eleverne fra Bølling sendes til Faster. Forældrene protesterer og overvejer at oprette en friskole. Kommunalbestyrelsen vedtager imidlertid kulturudvalgets forslag, Ringkøbing Amts Dagblad 23/12 og 12/1, 14/1 og 29/1.

Og så protesterer forældrene til eleverne i Sdr. Jernløse mod, at en klasse skal køres til Ndr. Jernløse. UM meddeler kommunalbestyrelsen, at den ikke kan flytte en klasse, det er en skolekommissionsbeslutning. Holbæk Amts Venstreblad mener imidlertid, at flytningen kan gennemføres, fordi UM ikke pålægger kommunen at ændre beslutningen, ovennævnte avis 5/12 og 15/6.

Der meldes om nedlæggelser og om debat om nedlæggelser fra forskellige dele af landet, f.eks. vedrørende skolen på Godthåbsvej på Fredriksberg, Politiken 28/9, Frydenlundskolen i Ålborg, Ålborg Stiftstidende 3/9 og 15/10 og Galten Vestskole, Midtjyllands Avis 5/11. Undervisningsinspektør Asger Baunsbak Jensen udtaler på Skolelederforeningens årsmøde, at der på grund af det dalende børnetal vil komme en bølge af skole-nedlæggelser, der må løses lokalt, Kalundborg Folkeblad 13/10. Fra KL gives der udtryk for, at der bør være enklere at nedlægge skoler, Jyllandsposten 3/6 og Information 11/6. Fredriksberg kommune tilslutter sig dette synspunkt, og i Sønderjyllands Amtsråd er man usikker med hensyn til proceduren ved skolenedlæggelser, Frederiksbergbladet 23/6 og Jyske Tidende Kolding Avis 21/6.

Medens debatten om de lokale nedskæringer løber, udsender ministeriet sine nøgletal, der bl.a. viser, hvor store forskelle der er i bevillingerne pr. elev i de danske kommuner, et skolebarn koster 23.000 kr. i Lyngby-Taarbæk og 11.000 kr. i Lunderskov. Nordjyllands Amt har det laveste amts gennemsnit, f.x. Berlingske Tidende 10/9 og Vendsyssel Tidende 14/9.

9/2-81 udsender UM et nyt sparecirkulære, f.x. Aktuelt 23/2, ifølge hvilket der må spares mere på folkeskoleområdet. Gennemføres dette ikke, må det lokale selvstyre på folkeskoleområdet beskæres. Formanden for Foreningen af Landsbysamfund udtaler ifølge Sjællands Tidende Slagelse 14/3, at UM med sit sparecirkulære vil ramme landsby-skolerne. Samtidig arbejder miljøministeren og hans landsbykommission for landsbyernes bevarelse. Spørgsmålet rejses, om den ene minister ved, hvad den anden gør. Foreningen protesterer overfor UM, f.eks. Kristeligt Dagblad 22/4. UM svarer, at sparecirkulæret ikke skal bruges til at nedlægge små skoler, Kalundborg Folkeblad 15/6.

Undervisningen af fremmedsprogede børn

Debatten om og kommentarerne til undervisningen af fremmedsprogede børn i Danmark fylder i år mere i pressen end tidligere. De fremmedsprogede børns antal er blevet tredoblet på 5 år, der er nu godt 8000 skolebørn og 30.000 under 14 år. 2/3 af de danske kommuner har fremmedsprogede elever i deres skoler, men nogle kommuner har

langt flere end andre, f.eks. er 11,7 % af eleverne i Ishøj fremmedsprogede, f.eks. Politiken 18/12 og 22/6.

Pressens indhold er tildels oplysende og tildels kommenterende. Dagbladet, Køge, oplyser f.eks., at skolekommissionen er positivt indstillet overfor at få indført fremmedsprogede klasser, og at der samme sted er planer om at få indført folkeskolens afgangsprøver for disse elever, 12/8. Fyns Stiftstidende oplyser, at tyrkiske børn holdes hjemme fra skole, 17/10. Land og Folk hævder 20/8, at indvandrerbørnene sløves, fordi de lærer to sprog halvt. Politiken oplyser, at DLF vil henvende sig til Grundscolerådet vedrørende danskundervisningen af indvandrerbørn, fordi lærerne simpelthen ikke ved, hvad de skal gøre, 19/8. Og Socialistisk Dagblad oplyser, at fremmedarbejderne hævder, at der er kaos i undervisningen af deres børn, 22/8.

Århus Stiftstidende oplyser 21/12, at på en skole udenfor Århus er hvert 12. barn fremmedsproget, der er dobbelt så mange fremmedsprogede børn som for to år siden, og til næste år vil hver 6. barn være fremmedsproget. Mange af de tyrkiske piger bliver holdt hjemme fra 6.-7. klasse, og medens fire ud af fem danske børn fortsætter deres skolegang efter 9. klasse, gør kun hver 5. tyrk det. Politiken refererer en undersøgelse, der viser, at hvert 4. indvandrerbarn i København ikke får noget tilfredsstillende ud af deres skolegang.

Undervisningen af de fremmedsprogede børn i Ishøj får den mest omfattende omtale, og da navnlig undervisningen ved Strandgårdsskolen i denne kommune. Ved denne skole er 1/3 af eleverne fremmedsprogede, og om nogle år vil de udgøre 50-60 % af eleverne, Information 19/1 og Berlingske Tidende 21/1. Indvandrerne i Ishøj kommer fra 50 forskellige nationer, og undervisningen af de undervisningspligtige børn har fremkaldt problemer gennem de sidste år, og disse bl.a. er blevet søgt løst gennem udviklingsarbejder, se Årbog fra dansk skolehistorie 1980.

I december 1980 blev den tyrkiske årsvikar ved Strandgårdsskolen Ömer Duran afskediget. Den officielle begrundelse var, at han havde udvist manglende samarbejdsvilje, han havde medvirket til elevdemonstration, og han havde oversat samtaler mellem tyrkiske børn og skoledirektøren forkert. Problemerne i klassen skyldes, at der til stadighed kom nye elever ind, der var kommet 70 til skolen fra skoleårets start, f.eks. Politiken 2/12. Lærerrådet ved Strandgårdsskolen fandt afskedigelsen ubegrundet og protesterede. Skoleinspektøren opfordrede kommunalbestyrelsen til at tage fyringen op til fornyet overvejelse, og både lærere og elever ønsker Ömer Duran tilbage. Fyringen er imidlertid definitiv, f.x. Dagbladet, Roskilde 4/12 og Politiken 12/12.

Ömer Duran er ikke medlem af DLF. DLF's formand, Jørgen Jensen, oplyser til Politiken 1/2, at foreningen vil behandle hans sag, men en af kredsens medlemmer må rejse den, og det er ikke sket.

I begyndelsen af januar oplyser Dagbladet, Roskilde, og Dagbladet, Ringsted, at der stadig er stor tilgang til modtagerklasserne ved Strandgårdsskolen. Der skal være 18 i hver klasse, men der er faktisk 22. Lærerne havde lagt en plan for, hvorledes problemerne kunne blive afhjulpel, men kommunalbestyrelsen har efter lærernes mening brugt for lang tid på at behandle denne. De udsender derfor en pressemeddelelse til UM og til folketingsmedlemmerne i Københavns Amt, f.x. Land og Folk og Berlingske Tidende 21/1. Lærerne ønsker penge bevilget til oprettelse af flere modtagerklasser, staten bør træde til på grund af Ishøj kommunes betrængte økonomi, og så vil de have

ændret bekendtgørelsen vedrørende undervisningen af fremmedsprogede børn, Information 19/1.

Ishøjs borgmester finder, at lærerne er illoyale, fordi de går uden om kommunalbestyrelsen og skolekommissionen, og at det er uretfærdigt, at den kommune, der bruger flest penge på indvandrerbørn, bliver hængt ud i offentligheden. På et ekstraordinært kommunalbestyrelsesmøde bliver det besluttet, at der skal iværksættes en undersøgelse af, hvorvidt der er begået uregelmæssigheder, der vil medføre sanktioner i henhold til skolestyrelses- og tjenestemandsløven. Nogle af de »mistænkte« læreres navne bliver offentliggjort, Berlingske Tidende 22/1 og 23/1 og Dagbladet, Ringsted, 23/1. Lærerrådsformanden beklager, at kommandovejen ikke er blevet brugt, men fastholder, at kommunens sagsbehandling bør være hurtigere, Dagbladet, Roskilde 24/1. Lærerne vil enten have tjenestemandssag eller også beskyldningerne trukket tilbage.

UM erklærer, at hun vil undersøge undervisningsforholdene for fremmedsprogede i Ishøj. Hun opfatter ikke lærernes henvendelse som en klage i henhold til skolestyrelsesloven, men som en orientering, f.eks. Information 3/2. Og hun vil ifølge samme avis lave nye regler for undervisning af indvandrerbørn, således at situationer som dem i Ishøj kan undgås, 3/3. En ny bekendtgørelse vedrørende undervisningen af fremmedsprogede elever udsendes 18/5.

Ishøjs borgmester udtaler til Information, at kommunen for fremtiden vil holde fatige og indvandrere ude, for deres egen skyld, 11/4.

Og i juni 1981 falder dommen i den sag, som DLF ankede efter afgørelsen i Tåstrup Ret i juni 1980 mod en Z-politiker, der ved et byrådsmøde havde fremsat beskyldninger mod lærerne ved Strandgårdsskolen, og som i Greve-bladet skrev om den beviste, venstreorienterede fordummelse af unge. Politikeren blev ved Tåstrup Ret frikendt, Politiken 23/7, og Jyllandsposten karakteriserede dommen som »dum«, 25/7. Østre Landsret idømte imidlertid politikeren bøde for æreskrænkelser, desuden skulle han betale sagsomkostninger, f.x. Jyllandsposten 2/6 og Information 3/6.

Eleverne

Børnetallet er faldende over hele landet. Det vil f.eks. falde i Augustenborg, Jydske Tidende, Sønderborg, 26/7, i Marstal, Fyns Amts Avis 6/8 og i Skive, Skive Folkeblad 18/12. Og så er der et uventet stort fald i elevtallet i Københavns Amt, Politiken 2/2.

Flere elever udskrives af skolen, før de har opfyldt undervisningspligten ifølge Danmarks Statistik, Socialistisk Dagblad 14/11. Ålborg Stiftstidende oplyser, at i tillæg til de 2.500, der hvert år udskrives, er der 20.000, der bliver tilbage i skolen og »sidder undervisningspligten af«. Lise Togeby, Aarhus Universitet, har undersøgt spørgsmålet, og hendes undersøgelse viser, at det først og fremmest er drengene, der gerne vil ud af skolen, og 80 % af dem har gået ud af grundkursus. Fra Fredericia oplyses, at en undersøgelse har vist, at drengene har det dårligere i skolen end pigerne, Politiken 22/9. Ifølge Lise Togeby's undersøgelse bliver pigerne svigtet i skolen, fordi lærerne er mest optaget af at tage sig af de urolige drenge, Berlingske Tidende og Aktuelt 23/2. Undervisningsdirektør Asger Baunsbak Jensen udtaler til Berlingske Tidende, at Lise Toge-

bys undersøgelse har givet os »noget at tænke på«, selv om der nok også er set ensidigt på pigernes problem.

Elevernes forbrug af stoffer og alkohol debateres flere steder, f.eks. i Information 7/1, og Herning Folkeblad 14. og 16/1. Vejle Amtsråd ønsker øget oplysning i skolerne om alkohol, Vejle Amts Folkeblad 5/8. Ifølge en undersøgelse i Haderslev drikker 1/3 af drengene på 14–15 år mere end 10 genstande om ugen. Og ifølge flere aviser vises en oplysende film om narkotika rundt om på skolerne, f.eks. Ekstrabladet og Frederiksborg Amts Avis 5/2 og 23/3.

I nogle byer er der indført skolebespisning for eleverne. Der udleveres 22.000 madpakker i København, Berlingske Tidende 14. og 16/9. Og madpakker uddeles også i Århus. Madpakkerne spises i Århus, men smides ud i København, fx. Ekstrabladet 8/10, Politiken 16/11 og Jyllandsposten 17/11. Sidstnævnte avis mener i denne forbindelse, at politikerne gør os livsuduelige og ligeglade, fordi de spænder det sociale sikkerhedsnet for stramt om os. Og ifølge samme avis lærer de københavnske børn efterhånden at spise deres madpakker, 10/6.

Der er stadig debat om, hvorvidt de oplysninger, skolerne har om eleverne, skal opbevares og måske videregives eller destrueres. Information oplyser 2/8, at militæret i udskrivningskredsene vil indhente oplysninger om tidligere elevers skolegang, der vil blive spurgt om deres standpunkt og om eventuelle psykiske afvigelser. Ministeriet udsender en vejledning om skolespsykologiske rapporter, der siger, at disse skal destrueres, når eleven forlader skolen. Vejledningen er udarbejdet efter pres fra foreningen Skole og Samfund. Andre oplysninger fra prøveprotokoller og lignende skal imidlertid stadig opbevares. Politiken bruger formuleringen, at skolerne stadig kan »sladre« om eleverne, Politiken 15/7, Jyllandsposten og Information 28/7 og 30/7. Og politiker B. Baunsgaard mener ifølge Information 31/7, at skolerne burde være pligtige til at meddele eleverne, hvilke oplysninger de har videregivet til andre offentlige myndigheder. Vejledningen bør suppleres med en bemærkning om, at eleverne skal modtage en kopi af de udleverede oplysninger.

I Aktuelt diskuteres, om lærerne juridisk set må give lektier, f.eks. 17. og 26/9. Eleverne går imidlertid ind for lektier, det viser en undersøgelse foretaget i Herlev, Politiken 1/1.

Eleverne har det ikke godt nok, en børnetandlæges undersøgelse har vist, at 12 % af de 9–10-årige er syge og har huller i tænderne. Tandlægen foreslår, at der oprettes kurser i sundhedspædagogik for forældre, f.eks. Horsens Folkeblad 17/6 og Information 20/6. Sundhedsstyrelsen har i en betænkning foreslået, at skolelæger og sundhedsplejersker også skal tage sig af elevernes psykiske og sociale problemer, Politiken 21/6. Ledende skolepsykolog i Århus mener, at flere og flere børn er urolige i skolen. Århus Stiftstidende 8/8. Erik Sigsgaard udtaler til Information, at børns liv i dag udpines, fordi de udskilles fra de voksnes liv og isoleres, 18/2. Og en forsker fra DPI, Mogens Jansen, mener, at flere og flere børn bliver sproglig handicappede, de kan hverken læse eller skrive. Årsagen er, at de svage elever, der integreres, ikke får tilstrækkelig støtte, fordi speciallæreruddannelsen ikke har fulgt med, Aktuelt 26/3.

Eleverne er hårde ved hinanden. Mange aviser melder om vold, mobning eller hærverk, f.eks. Berlingske Tidende 9. og 10/9. Og ifølge Jyllandsposten 5/4 meldes to børn fra Odense ud af skolen på grund af mobning.

Og så har Landsforeningen af lærerpædagoger lavet en undersøgelse, der viser, at skoleskift er gunstig. Kun 10 % af eleverne får problemer, Skagens Avis 7/5.

Elevernes organisation LOE vil gerne lave en landsdækkende organisation sammen med DLF og fagforbundene, Socialistisk Dagblad 29/8. De uddannelsessøgendes samarbejdsudvalg udtaler på deres konference, at det er en forbrydelse mod ungdommen, at den ikke sikres arbejde og uddannelse, Land og Folk 23/8. LOE vil ifølge BT 21/10 have længere timer og ifølge Jyllandsposten 22/10 boycotte undervisningen i december for at afholde faglige møder, avisen tager afstand fra, at eleverne på denne måde vil spille voksne.

Og eleverne demonstrerer mere og mindre organiseret rundt i landet. På Fredriksberg demonstrerer 120-150 af 200 elever mod nedskæringerne i december, Sjællands Tidende, Slagelse 13/12. Københavnske elever demonstrerer for at bevare de skoler, der trues af nedlæggelse, f.eks. Ekstrabladet 29/1. I Fåborg holder eleverne høring med politikere og embedsmænd om nedskæringerne, Fyns Amts Avis 28/3 og i Frederikshavn, Greve og Odense protesterer elevrådene mod nedskæringer, Frederikshavn Avis 8/4, Sydvestkysten 1/4 og Torsdagsavisen Fyn 2/4.

Den store demonstrationsdag er 2/4. 10.000 elever – ifølge nogle aviser 25.000 – forsamles foran Christiansborg for at protestere mod sparecirkulære. Eleverne smider æg mod bygningen, dette vækker forargelse, bygningen betegnes som overplastret, og det overvejes, hvorvidt den må vaskes, f.eks. Kristeligt Dagblad 3. og 6/4 og Information 3/4. Ifølge Land og Folk bliver der denne dag demonstreret i 40 danske byer. Samme avis oplyser 3/4, at SID støtter elevernes demonstrationer.

Og justitsministeren udtaler ifølge Jyllandsposten 16/6, at forældre kan forbyde børn at melde sig ind i en elevorganisation, de kan forbyde det, hvis foreningens formål strider mod deres egen opfattelse.

Fagene

Næsten alle folkeskolens fag er blevet kommenteret i året, der gik. Idræt er blevet indført som valgfag i Ålborg, og dette har givet god tilgang, Ålborg Stiftstidende 8/7. Og ifølge Vestkysten 1. og 6/9 ønsker mange elever flere timer i faget.

Brugen af trampolin i idrætsundervisningen bliver imidlertid stærkt kritiseret med store typer i løbet af året i så godt som alle landets aviser, f.eks. Politiken 25/1, BT 26/1 og Berlingske Tidende 2/2. BT bragte den 29/1 et billede af en pige, der var blevet lam efter trampolinspring, andre aviser beskriver andre og store skader, f.eks. Ekstrabladet 23/2. Og Dansk Skolelægeforening, Dansk Idrætslærerforbund og Landsudvalget for skoleidræt mener, at idrætsskader bør undersøges, f.eks. Fyns Stiftstidende 24/2 og Århus Stiftstidende 25/2.

Tre læger har ifølge Ekstrabladet imidlertid lavet en rapport, der viser, at skaderne er hyppige og tit meget alvorlige, 24/2. Der indføres i nogle kommuner forbud mod brug af trampolin, f.eks. i Haderslev, Jyske Tidende, Haderslev 4/3. Og i Land og Folk hævdes 20/5, at mange forældre ønsker deres børn fritaget, disse forældreønsker bør imødekommes, og et generelt forbud mod brug af trampolin bør derfor komme.

Latin er udgået som fag af folkeskolen, og dette beklages fra flere sider, f.eks. i Infor-

mation 7/11. I Jyllandsposten foreslås faget genindført 17/11. Spørgsmålet tages op i Folketinget, hvor det besluttes, at faget genindføres på folkeskoleniveau, men i ungdomsskolen, Land og Folk og Jyllandsposten 27/3 og 11/5.

EDB og data-lære ønskes fra flere sider indført i folkeskolen, f.eks. ifølge Vestkysten 8/7. Det er tilvalgsfag i Bramsnæs, Holbæk Amts Venstrebalde 18/12. Dansk data-råd ønsker det indført som selvstændigt fag, Politiken 21/1 og Grundskolerådet drøfter spørgsmålet, Fyns Stiftstidende samme dag.

Spørgsmålet om skolens seksualundervisning er også fremme. Ifølge Århus Stiftstidende 2/7 fandt et barn en tekst med seksuelt indhold æreskrænkende under eksamen i foråret 1980. UM udtaler vedrørende sagen, at den slags ikke bør ske. Et skolenævn-medlem i Sorø har meldt sig ud og taget sit barn ud af skolen, fordi eleverne læste Den kroniske uskyld af Klaus Rifbjerg og Hold kæft og være smuk af Vita Andersen, f.eks. Aftenavisen, Roskilde Tidende. Ifølge Næstved Tidende 22/10 er bogen Ved du det, en seksualvejledning for børn mellem 5-8 år, blevet anmeldt til politiet for børneporno. Og emnet diskuteres desuden i forskellige aviser som Vendsyssel Tidende 24/12 og Horsens Folkeblad 31/12. I Ålborg Stiftstidende hævdes 11/1, at eleverne bør kunne fritages.

Danskundervisningen bliver som altid kommenteret og debateret. I Midtjyllands Avis 15/7 foreslås, at skriftsproget bør gøres lettere, i Berlingske Tidende 31/8 fastslås, at der er fejl i hvert 5. danske ord, således er tidens staveniveau. Det danske sprog og modersmålet debateres i mange aviser, f.eks. i Politiken 22/10 og Fyns Stiftstidende 16/10. CUR's modersmålsprojekt bliver også kommenteret, f.eks. i Berlingske Tidende 12/10, og Kristeligt Dagblad oplyser, at ifølge CUR's undersøgelse er der for lidt undervisning i dansk ved seminarierne, 9/3.

Aktuelt oplyser 21/8, at Arbejderbevægelsens Skolekontaktudvalg nu er så udbygget, at faglige gæstelærere har kunnet undervise 55.000 elever om arbejdslivet på danske virksomheder i det sidste skoleår. Der er nu 140 skolekontaktudvalg rundt om i landet.

De to fag, der diskuteres langt mest i det forløbne skoleår, er religion og historie. Biskop Herluf Eriksen foreslår ifølge Kristeligt Dagblad bl.a. 26/8 og 9/9 en nyordning af faget. Fagets formål er klart, men folkeskolens undervisning kan nok til tider blive spredt, fordi faget kun har en time om ugen på de ældste klassetrin. Erfaringerne fra HF og gymnasiet viser, at det er en fordel at have undervisningen koncentreret. En sådan ordning kunne måske også indføres i folkeskolen. Desuden kunne konfirmationsundervisningen måske udvides og gøres to-årig. Det er biskoppens forhåbning, at hans forslag vil skabe debat og afklaring om faget. Biskoppens forslag vækker stor opmærksomhed og kommenteres og debateres i landets aviser i den følgende tid, f.eks. Jyd-ske Tidende, Kolding Avis 12/9, Morsø Folkeblad 18/9 og Vestkysten 22/9. Debatten fortsætter i Kristeligt Dagblad i de følgende måneder. Religionslærerforeningens formand udtaler til Kristeligt Dagblad, at forslaget nok ikke vil lade sig gennemføre af pædagogiske grunde, 27/8. Studielektor i religion/kristendomskundskab ved seminarierne, Knud Nedergaard, tilslutter sig biskoppens forslag og opfordrer alle involverede »til at tage arbejdstøjet på« samme sted, 2/10. Folkeskolens opgave indenfor dette fag drøftes desuden 10/10 og 22/10.

I Århus har faget haft sin egen læseplan, og nu skal en ny indføres ifølge hvilken Jesu liv skal »med« fra 1. klasse. Faget skal desuden have flere timer på 5., 8. og 9. klassetrin, Kristeligt Dagblad bl.a. 29/1 og 8/5. I februar foreslås bl.a., at faget får en semesterord-

ning, så det ikke længere bliver et en-times fag, 26/2, dette forslag bliver refereret i en række aviser. I marts debateres også fagets timetal, f.eks. Kristeligt Dagblad 10/3. Og en undersøgelse foretaget ved DLH's afdeling i Ålborg viser, at danske lærere stort set er »for Vorherre«, Politiken 11/3.

Historie er fra august 81 igen obligatorisk i folkeskolens ældste klasser, og dette omtales i en række af landets aviser, f.eks. Aktuelt 25/8 og Kalundborg Folkeblad 27/8. Kredse i Sønderjylland har forsøgt at få lokalhistorie indført, men amtets kulturudvalg har ikke villet støtte udgivelsen af et undervisningshæfte, Jyske Tidende, Tønder 17/8. I en kronik i Århus Stiftstidende hævdes, at faget sammen med samtdsorientering er blevet et frontfag i den ideologiske kamp om skolen, 16/8. Og en lærer skriver i samme avis den 18/9, at den nuværende undervisning medfører, at eleverne betragter samfundsudviklingen som noget givet.

En ny vejledende læseplan er undervejs for faget, og den afventes med en vis spænding, Politiken 15/10 og Jyllandsposten 10/12. Ifølge Information mener DA, at den nye vejledning kan medføre ensidig marxistisk undervisning, og kommunalbestyrelserne og skolekommissionerne bør gribe ind, hvis UM ikke gør det, 5/12. I Aktuelt 16/1 beskrives arbejdet i det af UM nedsatte udvalg, der skal udarbejde vejledningen, som et slagsmål mellem LO og DA, der er endt uafgjort. Udvalgets formand, skoledirektør Hans Jensen fastslår, at der kun er tale om en vejledning. Ifølge Jyllandsposten 11/4 og Land og Folk 29/4 er vejledningen klar, den er imidlertid til høring i DLF og Skole og Samfund. Den skal derefter oversendes til Folketingets Uddannelsesudvalg. Og undervisningsdirektør Asger Baunsbak Jensen fastslår, at en vejledning kun er vejledende, det gælder også den for historie. Faget bør ikke revideres i takt med skiftende modestemninger, Jyllandsposten 30/6.

Og så bliver DR's undervisningsafdeling udsat for kritik i forskellige sammenhænge. Erhard Jacobsen finder det æreskrænkende, at han er gengivet som en karikatur af Hitler i et undervisningshæfte om politisk kunst. Berlingske Tidende og Information 7/7 og 12/7. Kammeradvokaten giver Erhardt Jacobsen ret, og UM advarer amtsrådet om, at amtscentralerne ikke bør distribuere hæftet. Unilever føler sig krænket over, at et billede af en dansk idyl der var gengivet på en Valo-pakke findes i et undervisningshæfte om facismens billeder, Information 15/8. Ifølge samme avis 19. og 27/9 kræver firmaet fogedforbud mod brug af hæftet. Og fogedretten i Gladsaxe nedlægger forbud mod salg af hæftet, så længe billedet af Valo-pakken findes deri, Aktuelt 31/10.

Jyllandsposten og Berlingske Tidende oplyser, at Bertel Haarder fra Venstre vil indkalde UM til samråd på grund af DR's undervisningsserie om ØD, 31/10. Og spørgsmålet rejses, om ministerens ansvar for undervisningsudsendelserne ikke bør fratages hende, Jyllandsposten 13/11.

Og i november bliver der fra officiel spansk side klaget over DR's undervisningsserie om forholdene i de baskiske provinser, Information, Berlingske Tidende og Jyllandsposten 14. og 15/11.

Specialundervisning

Integrationen af handicappede i folkeskolen går sin gang, og det rapporteres derom i forskellige aviser, f.eks. Midtjyllands Avis 16/7 og Næstved Tidende 12/7, Ålborg Stiftstidende 16/1. Der er stadig debat på amtsplan om, hvorledes særforsogets udlægning skal foregå. I Ålborg Stiftstidende rejses spørgsmålet, om amtet forvalter loven rigtigt, 13/7, og Fjerritslev Avis 5/9, et udvalg skal udarbejde en plan for dem, der har behov for vidtgående specialundervisning. I Vestsjællands Amtsråd drøftes i forbindelse med udbygningsplanen, hvorvidt der skal oprettes en folkeskoleforvaltning for amtets specialskoler, 30/1. En amtsundersøgelse i Ringkøbing Amt viser, at halvdelen af de handicappede elever, der er blevet integreret, fungerer godt, flest elever er integreret i Lemvig kommune, Ringkøbing Amts Dagblad 3/12 og 5/2.

Og der vil blive færre specialskoler i Århus Amt i de kommende år, den nuværende procent af integrerede elever i normalklasser skal opretholdes, Århus Stiftstidende 5/3.

Integrationen af handicappede skaber også debat i enkelte kommuner, I Jernløse kommune rejses en principssag vedrørende spørgsmålet, om det er amtet eller kommunen, der skal betale de bygningsmæssige ændringer, der er påkrævede, for at en handicappet skal kunne modtage undervisning. UM bliver forespurgt, Holbæk Amts Vestsidende 5. og 21/7. Der oprettes handicapklasser i Sønderborg, Vojens og Gråsten, Vestkysten 10/3. Og i Fredericia Dagblad rejses spørgsmålet, om folkeskolen er klar til at modtage de handicappede.

Specialundervisningen er under omlægning i flere kommuner. Specialundervisningens tilrettelæggelse debateres i Horsens, Horsens Folkeblad 23/8, og i Århus. Der er planer om en skole for adfærdsvanskelige elever i Hjørring, Vendsyssel Tidende 18/12, og en heldagsskole skal oprettes i Greve.

Undervisningsinspektør I. Skov Jørgensen mener, at Danmark er bagefter med hensyn til handicapuddannelser, Politiken 31/7.

Og så skæres der i specialundervisningen, f.eks. i Esbjerg, Vestkysten 7/3, og i Odense, hvor den skal nedskæres med en fjerdedel, Torsdagsavisen 2/4. Og borgmester Ib Juul, formand for KL's skoleudvalg, mener, at kommunerne skal holde igen med specialundervisning, Jyllandsposten 26/2.

Specialundervisningen vurderes og kritiseres også. Formanden for DLF's pædagogiske udvalg mener, at en mindre boglig skole med færre prøver og bedre vilkår for forældre vil mindske behovet for specialundervisning. Specialundervisningens virkning ved vi ikke nok om, den foregår i blinde, Socialistisk Dagblad 24/2 og 25/2. Undervisningsdirektør Asger Baunsbak Jensen mener, at det er de unge, uerfarne lærere, der ikke kan få alle med fra starten af 1. klasse, der skaber behovet for specialundervisning. Men den er samtidig en støtte for de elever, der har behov derfor. Århus Stiftstidende 15/2 og Kristeligt Dagblad 13/2. Og i Bornholmeren Rønne rejses spørgsmålet, om vi får nok ud af specialundervisningen, 6/4.

Skolepsykologerne supplerer disse vurderinger, en skolepsykolog udtaler til Politiken 15/9, at skolepsykologerne har det skidt, de føler sig presset til at spille hårde administratorer. En anden skolepsykolog rejser i samme avis spørgsmålet om, i hvilken grad skolen og den skolepsykologiske profession krænker elevernes mulighed til at forvalte sit eget liv, 11/1. En psykolog fra socialforvaltningen i Gladsaxe udtaler til Information

bl.a., at udgangspunktet for skolepsykologens arbejde ikke er familien og dens problemer, men barnet – enkeltindividet, der bearbejdes med skolens normer og tradition, 12/12. Ledende skolepsykolog i Hørsholm rejser i et stort interview spørgsmålet, om der er for megen specialundervisning, om klasserne er blevet for store, eller om den enkelte lærer ikke magter at give en ordentlig undervisning. Dette interview trykkes i flere aviser, f.eks. Vendsyssel Tidende 15/3 og Thisted Dagblad 9/3. Og professor ved DLH, Reimer Jensen, siger på skolepsykologernes årsmøde på Nyborg Strand, at skolepsykologerne for længe har bildt lærere og forældre ind, at de kan løse problemerne. Skolens nuværende problemer er samfundsbetingede. Det må skolen og forældrene lære at leve med, og så må skolepsykologens nye rolle blive at være en konsulent, der kommer med gode råd. Vi ved desuden for lidt om, hvad der kommer ud af at henvise elever til specialklasser eller give dem støttepædagog, f.x. Politiken, Berlingske Tidende og Jyllandsposten 12/3 og 14/3.

De specialunderviste elevers forhold bliver også fremdraget. En »ordblind« piges fra Århus klager over den specialundervisning hun har fået, og lærerne svarer, Århus Stiftstidende 22/9 og 24/9. Forældre til elever i en specialklasse udtaler til Vestkysten, at de mener, deres børn er blevet de helt store tabere, 12/9. Politiken oplyser, at det er de besværlige elever, der sendes til specialklasse, ifølge en undersøgelse foretaget i Hillerød, 24/12. Og i Aktuelt skriver en kurator fra Brøndby kommune, at specialklasse-elever fungerer som handicappede, og de har de samme vilkår på arbejdsmarkedet, 18/5.

Og så er der megen omtale at de forskellige foranstaltninger for skoletrætte elever, som også må regnes som en slags specialundervisning. Aviserne indeholder mange og fyldige rapporter fra alternative skoler og klasser rundt om i landet, f.eks. fra Svendborg, Fyns Amts Avis 12/8, i Grindsted, Vestkysten 7/8, i Sønderborg, Vestkysten 9/8, i Århus, Århus Stiftstidende 9/8, og i Agerskov og Toftlund skoler, Vestkysten 8/1. Og spørgsmålet om problemets mulige løsning drøftes lokalt f.eks. i Græsted-Gilleje kommune, Politiken 4/1. Og DLF har bedt DPI om at forske i skoletræthed, Politiken 22/8.

Skole/hjem samarbejdet

Forældrene er – som det allerede fremgår af afsnittet om skolenedlæggelser – ret aktive i det forgangne skoleår, både som nævn og som gruppe af forældre. Ifølge Vejle Amts Folkeblad er en kreds af forældre i gang for at bevare en lille skole, Voerladegård skole, 5/7. Forældre aktionerer for at bevare skolekørsel af små elever i Grevinge, Holbæk Amts Venstreblad 18/8. Nedlæggelse af skolekørsel i Attrup medfører, at forældrene holder børnene hjemme og underviser dem på et cafeteria. Amtskolekonsulenten mener, at forældrene overtræder loven, Ålborgs Stiftstidende 7/9, 9/9 og 21/9. – En ny bekendtgørelse om befordring af skoleelever træder i kraft 1/1-81. – Forældre protesterer mod deling af 8. klasse i Hobro, Ålborg Stiftstidende 7/1, forældrene ved Ulstrup skole har klaget til UM, fordi eleverne er blevet delt i land og by-børn. Ministeriet svarer, at det er skolelederen, der ved skøn skal fordele børnene, Midtjyllands Avis 20/1, og forældrene har stemt ja til at en skole i Sæby skal bevares, Sjællands Tidende, Slagelse 1/3.

Skolenævnene deltager i mange tilfælde aktivt i omlægningen af de lokale skolevæsnere, tit sammen med lærerråd og forældregrupper, – se afsnittet om besparelser og skole-nedlæggelser. Desuden vil skolenævn og forældre sammen søge at bevare Reerslev skole, Holbæk Amts Venstreblad 21/1, skolenævnet er utilfreds med besparelserne i Ringe, Fyns Stiftstidende 6/1 og 17/1, det reagerer skarpt mod indførelsen af nye skole-grænser i Ny Holsted, det protesterer i Sdr. Vissing og Tønning Freden, Midtjyllands Avis 31/1, i Fjeldsø, Viborg Stiftstidende 25/2, og skolenævnet ved Strandgårdsskolen i Ishøj tager afstand fra, at byrådet har fritaget endnu en lærer fra tjeneste, det går ud over børnene og arbejdsklimaet på skolen, Berlingske Tidende 11/3.

Organisationen Skole og Samfund er i det forgangne år også ret aktiv, på organisationens landsmøde foreslås, at skoleåret skal følge kalenderåret, at undervisningen ikke skal afbrydes hvert 10. min., og at skoleåret opdeles i semestre, Politiken 7/9. Organisation afholder en række kurser, f.eks. på Askov, for skolenævnsmedlemmer, Jyske Tidende, Kolding Avis 21/9. Ifølge Næstved Tidende er skoleåret blevet 36 dage kortere i de sidste 10 år, 27/10, og Skole og Samfund reagerer mod, at det bliver gjort kortere, Ålborg Stiftstidende 28/10, og Skole og Samfund nr. 10, 1980. Cirkulære udsendt 26/1-81.

Organisationens formand Eigil Brinch mener, at de dispensationsordninger, der er indført i enkelte Sjællandske kommuner med hensyn til 11-timers-reglen, vil medføre, at forældreindflydelsen trænges ud af folkeskolen. Kommunerne skulle have afventet KL's vejledning for området, Sjællands Tidende, Slagelse 20/2. Vejledningen blev udsendt 24/2, Skole og Samfund nr. 3, 1981. Han udtaler også, at med de nye sparekrav må folkeskolens økonomiske grundlag tages op til nyvurdering, staten må yde tilskud til svage kommuner. Og til Aktuelt 30/3 udtaler han, at forældrene, som hører til de stille i landet, nu vil protestere mod besparelser, der kan komme konfrontationer mellem forældre og kommuner.

En ny forældreorganisation er blevet oprettet, den har forældrenes opvågnen som program, og den vil følge, hvilken holdning skolen og lærerne giver eleverne, Jyllands-posten 30/10.

Og så kan Politiken den 24/12 oplyse, at en undersøgelse har vist, at de folkevalgte har vanskeligt ved at finde rundt i folkeskoleloven og styrelsesloven, en henvendelse er foretaget til UM.

Lærerne

Lærernes aktuelle og fremtidige beskæftigelsessituation diskuteres både lokalt og på landsplan. Ifølge Horsens Folkeblad er der f.x. fare for lærerarbejdsløshed på grund af det dalende børnetal, 22/7, KL mener, at der bør uddannes færre lærere, Politiken 10/9, skolebesparelserne vil koste 54 lærerstiller på Bornholm, Bornholms Tidende 2/12, i Ålborg vil der ikke være behov for nye lærere på to år, Ålborg Stiftstidende 16/10, der skal spares ca. 10 lærerstiller i Vejen, og dette skaber uro blandt lærerne, Vestkysten 15/11 og 19/11, afskedigelser frygtes i Horsens, ifølge Helsingør Dagblad skal ikke seminarieuddannede lærere, der har undervist i henholdsvis 12 og 14 år, afskedi-

ges, 31/3, og ifølge samme avis vil 30 faglærere i Helsingør blive afskediget, 25/4. Politiken og andre aviser oplyser imidlertid, at fordi regeringen har opgivet at forkorte skoleåret, vil nye lærere blive ansat, nogle aviser siger 1.100 og andre 1.500, 4/12 og 5/12. Berlingske Tidende oplyser 14/12, at fordi spørgsmålet om, hvorledes lærerne skal have en ekstra ferieuge, ikke er afklaret, er antallet endnu uafklaret.

Lærerne protesterer mod de kommunale besparelser og mod nedlæggelsen af stillinger, der protesteres f.x. i Hillerød, Fredriksborg Amts Avis 30/10, i Århus, Århus Stiftstidende 29/10. Herningegnens Lærerforening protesterer, Vejle Amts Folkeblad 17/12, Kreds 33a protesterer, Fredriksborg Amts Avis 18/12, DLF's afdeling i Næstved protesterer ved at indrykke en annonce i lokale blade, Næstved Tidende 24/2, i Esbjerg, som nævnt under afsnittet om folkeskolen, Esbjerg ugeavis 31/3 og mange andre steder.

Lærerne er imidlertid stadig i forhandling om nedsat tjenestetid og løn efterslæbet, og lærerne er rundt om i kommunerne uenige om, hvorvidt der skal aktioneres i forbindelse med disse spørgsmål. Disse problemer er således nok med til at tilspidse lærernes protester i forbindelse med besparelserne. Desuden medfører disse spørgsmål, at der er skarp uenighed i de enkelte lokale lærerforeninger, lærerne i Århus er f.eks. splittet i to fløje, Århus Stiftstidende 6/2. Den moderate opgiver og møder ikke frem ved generalforsamlingen, og Jyllandsposten rejser den 7/12 spørgsmålet, om foreningen stadig er aktiv, når kun 300 af 3.000 møder op. Den københavnske lærerforening har ifølge Politiken 18/12 været præget af splittelse i de sidste to år, en ny formand er valgt og denne repræsenterer ifølge Berlingske Tidende den moderate fløj. Der er ifølge Politiken en vis spænding omkring valget af den nye bestyrelse, men bestyrelsen bliver genvalgt, 23/1.

Tjenestetidsspørgsmålet skal behandles ved en kongres sidst i august, og en række aviser har i løbet af denne måned kommentarer til, hvorvidt dette spørgsmål vil blive afklaret på kongressen, f.eks. Berlingske Tidende 14/8 og Kristeligt Dagblad 15/8. Berlingske Tidende hævder den 1/9, at kongressens konklusion blev, at lærerne ikke vil gå i aktion, men de vil kræve tjenestetidsspørgsmålet afklaret inden marts. Samtidig hævdes der i en række aviser, at foreningen var splittet, kongressen gav ingen afklaring på foreningens kurs, Aktuelt 1/9 og Land og Folk 1/9, Ekstrabladet hævder desuden, at kongressen blev et nederlag for foreningens bløde formand, også 1/9.

Endnu en kongres afholdes i november, det er den 5. på 15 måneder, hvoraf 3 har været ekstraordinære. Tjenestetidens omlægning, forbedret barselsorlov, bevarelse af reallønnen og nedsættelse af pensionsalderen skal diskuteres. Denne debat bliver meget fyldig refereret i landets aviser. Formanden Jørgen Jensen tegner et dystert billede af lærernes arbejdsituation og hævder, at regeringen har sat udviklingen i folkeskolen i stå. Og UM mener, at lærernes forberedelse til en time og efterbehandling efter en time bør afstemmes efter fag og klassetrin, og en sådan ordning er ikke som DLF hævder, en individualisering af ansættelsesforholdene, f.eks. Fyns Stiftstidende 24/11, Information og Aktuelt 26/11. Aviserne har ret modstridende oplysninger om, hvad kongressens resultater bliver. Ifølge bl.a. Information var der enighed om at protestere mod et kortere skoleår og besparelser, om at kræve 100 % takstregulering, dækning af løn efterslæbet og skærpet adgang til seminarierne, 27/11. Samtidig oplyses der, at hovedbestyrelsen er splittet på grund af de vage formuleringer vedrørende aftaleforhandlingerne, og at den har lidt et nederlag på spørgsmålet, om børnehaveklasselærerne skal

optages i foreningen, f.eks. Fredriksborg Amts Avis 26/11. Aviserne er i deres referater meget optaget af, hvor splittet foreningen er, hvor stort et nederlag foreningens formand har lidt og dermed, hvorvidt der bliver aktioner i folkeskolen i løbet af foråret (f.eks. Aktuelt 28/11 og 29/11 og Socialistisk Dagblad samme dag). Aktuelt mener, det bliver et varmt forår.

Et ministerielt udvalg har ifølge Berlingske Tidende 21/12 behandlet undersøgelsen vedrørende lærernes tjenestetid, der blev foretaget i 1979, og udvalget fastslår, at undersøgelsen er uanvendelig som grundlag for en vurdering af en lærers gennemsnitsarbejdsuge, udsvingene er fra 25–60 arbejdstimer, og gennemsnittet ligger på 43 timer.

I april bryder ifølge Information 8/4 forhandlingerne mellem DLF og finansministeriet sammen, der har pågået i 3 år. DLF vil på en kongres tage stilling til, om sammenbruddet skal følges af en konflikt. Elevernes eksamen vil ved en eventuelt arbejdskonflikt komme i fare, f.x. Aktuelt 10/4. Jyllandsposten udtaler, at en lærerstrejke er rykket nærmere, 8/4. Jørgen Jensen oplyser ifølge Information, at forskellige aktionsformer overvejes, og samme avis hævder 30/4, at folkeskolen vil strejke den 12/5. Samme avis og Land og Folk kan imidlertid den 7/5 oplyse, at et spinkelt flertal på den ekstraordinære kongres har besluttet, at der ikke skal opfordres til overenskomststrige aktioner. Jørgen Jensen udtaler til Kristeligt Dagblad 8/5, at spørgsmålet om nedsættelse af tjenestetiden vil dukke op ved de næste overenskomstforhandlinger. Information mener imidlertid, at der stadig er stærk uenighed mellem fløjene inden for foreningen, 6/6. Og i juni fralægger DLF og dermed lærerne sig ansvaret for udviklingen i folkeskolen, dette vil få konsekvenser for udviklingsarbejdet og pædagogiske nydannelser, Jyllandsposten 27/6.

Foreningen Moderate lærere, der foregående år og så sent som i august gav udtryk for, at de havde fået bred opbakning i kampen mod snævre fagforeningssynspunkter, f.eks. Midtjyllands Avis 8/8 og Kalundborg Folkeblad samme dag, indstiller efter DLF's kongres i maj sin virksomhed efter 2 års arbejde, Kristeligt Dagblad 9/5.

Der opstår i løbet af året forskellige spørgsmål om lærerne og lærernes arbejde, der bliver behandlet i pressen. Kaj Buchardt fra Ballerup vil have lærerne for retten, fordi de ikke passer skolernes materialesamlinger, Aktuelt 13/9, 14 lærere ved Tordenskjoldsgade Skole i Horsens erklærer sig magtesløse overfor elevernes terror, Horsens Folkeblad 7/11, og BT melder 10/12 om en lærer, der er sygemeldt på grund af skolens psykiske vold. Lærerrådet ved Strandgårdsskolen i Ishøj tager skarpt afstand fra skolens inspektør på grund af skolens økonomiske problemer og på grund af fyringen af en tyrkisk lærer, Politiken 16/12. En lærer bliver fritaget fra tjeneste ved samme skole, læreren henvender sig til DLF (se s. 108), Berlingske Tidende 9. og 10/3. Information hævder, at DLF vil tilbageholde information om ønfindtlige emner fra hovedbestyrelsens medlemmer, fordi avisen tidligere har offentliggjort interne dokumenter, 28/2. Og så har ministeriet besluttet at opnormere stillingerne ved de amtslige specialskoler, dette vil medføre større amtslige udgifter, og Vejle og Sønderjyllands Amt protesterer til UM, f.eks. Jyske Tidende, Kolding Avis 23/6 og 24/6.

Borgmester Kaj Buchardt fra Ballerup er til stadighed godt pressestof. Han lader sig interviewe til forskellige aviser og siger f.eks. til Information 1/9, at han har hentet sit bevismateriale fra DLF's formands kritik af foreningen Unge Pædagoger. Samme avis offentliggør en liste over de 111 bøger, som borgmesteren finder underlødige, – og som

rummer bøger fra Sven Wernestrøms Trællene til Bengt Claëssons Dreng pige – kvinde mand. Flere lokale aviser bringer også et interview med borgmesteren, hvori han bl.a. siger, at han er godt tilfreds med resultatet af sine provokerende udtalelser, nu ved folk hvad det drejer sig om, f.eks. Horsens Folkeblad 6/10 og Dagbladet Ringsted 15/10. I november kommer Kaj Buchardts sag for Københavns Byret. Han er sigtet af DLF for at have fremsat beskyldninger om pligtstridig adfærd og grove ringeagtsytringer. Selv mener han, at han bør frifindes, fordi hans udtalelser er sande og fremsat i god tro til berettiget varetægelse af almeninteresse, f.eks. Information og Berlingske Tidende 21/11. Han beklager, at han ikke kan føre børn som vidner, og at formanden for DLF, Jørgen Jensen, og undervisningsdirektør Asger Baunsbak Jensen, som han ønskede at føre som vidner, bliver forskelligt gengivet i pressen. Nogle synes at have villet latterliggøre sagen ved at fremhæve overfladiske sider, Kristeligt Dagblad refererer derimod, hvorledes et barn blev gjort til grin i sin klasse, fordi moderen havde foreslået, at der også blev sunget salmer, 21/11 og 24/11.

Der bliver opnået forlig i sagen, Kaj Buchardt beklager, at hans udtalelser har fået en så stærk og omfattende form, og han tilbagekalder udtalelsen om, at 5–20 % af danske lærere missionerer for venstreorienterede udtalelser, han skal betale 1.400 kr. i sagsomkostninger, f.eks. Fredriksborg Amts Avis 22/11.

Og UM udtaler til Kristeligt Dagblad, at der er tale om utilstrækkelig opførsel og tilsidesættelse af tjenestelig faglighed, hvis en lærer behandler en elev som beskrevet i avisen under sagen mod Kaj Buchardt, der er nærmest tale om forfølgelse af en elev for dennes religiøse standpunkt 5/12.

De frie eller private skoler

De frie eller private skoler har igennem hele året en god presse, der er mange oplysende eller positivt beskrivende rapporter i de lokale aviser, f.eks. i Jydske Tidende, Tønder 4/1, i Vejle Amts Folkeblad 14/2, i Fredriksborg Amts Avis 13/3 og Ålborg Stiftstidende 21/3. Og i Århus Stiftstidende står, at der er 11 friskoler i området, der er lange ventelister, og disse er navnlig lange ved de to Rudolf Steiner skoler, 10/1.

Der er også en del omtale af de mange planer om at oprette nye friskoler eller private skoler, f.eks. forærer Sæby kommune privatskolen en grund, Vendsyssel Tidende 18/12, der skal måske oprettes to skoler i Juelsminde, Vejle Amts Folkeblad 17/6, i Nakskov, Folketidende 14/1, i Ribe, Vestkysten 5/3, Ebeltoft byråd vil støtte oprettelsen af en friskole der, Ebeltoft Folketidende 29/4.

Og friskoler overvejes som nævnt oprettet, fordi kommunale skoler skal nedlægges, f.eks. i Bølling, Vestkysten 6/1, og i Strellen, Vestkysten 20/6.

Der meldes om uro ved nogle private skoler, f.eks. ved Viborg private realskole, Viborg Stiftstidende 9/12, ved Sct. Nikolaj skole i Esbjerg, Vestkysten 18/12, og ved Midtals Frie Skole, Jydske Tidende, Sønderborg 17/6.

Den stigende tilgang til de frie eller private skoler omtales. Formanden for Dansk Friskoleforening siger, at det er vanskeligt at få plads til alle de børn, der er skrevet op, Kristeligt Dagblad 12/1. Og formanden for de Frie grundskolers Lærerforening mener, at den store søgen er et typisk krisetegn, Jyllandsposten 11/1.

UM mener imidlertid ifølge Ålborg Statstidende den 22/8, at det er for let at oprette friskoler og efterskoler. De kommunale tilskud til de private skoler i Esbjerg vil blive afviklet over en tre-årig periode, Vestkysten 16/10. Og ifølge Politiken har UM nægtet at yde tilskud til lørdagsskolen, Den proletariske friskole, 2/11.

Skolerådsmand i Århus og formand for KL, Thorkild Simonsen, udtaler ifølge Århus Stiftstidende 15/1 og BT 19/1, at de private skoler er for billige. Og formanden for Folketingets Uddannelsesudvalg, J. K. Hansen, vil gerne være med til at sætte betalingen til de private skoler op til det tredobbelte og lade den være afhængig af socialindkomsten, Århus Stiftstidende 18/1.

Et folketingsmedlem fra retsforbundet mener, at der nu må værnes om den danske tradition for frie og private skoler, samme avis 19/1. Jyllandsposten fremhæver, at UM under debatten om Johannesskolen foregående år udtalte, at regeringen ikke har ændret sin holdning til private skoler, og Thorkild Simonsen har gjort sig uheldig bemærket, fordi han mener, at de private skoler giver folkeskolen konkurrence, 19/1 og 20/1. J. K. Hansen udtaler ifølge Kristeligt Dagblad, også 19/1, at vi må grave i årsagerne til, at der er kø foran de private skoler og plads i folkeskolen. Avisen mener i øvrigt ikke, at der i Folketinget er politisk flertal for at ændre reglerne for tilskud og betaling til de frie skoler.

Ifølge Folketidende er det 5.000 kr. billigere pr. år for et barn i en privat skole. Og ifølge Frie Grundskolers Fællesråd er der samme løntimeforbrug i de private som i de offentlige skoler, Bornholmeren 31/1.

Debatten om de frie eller private skoler bliver kommenteret i aviser over hele landet, f.eks. Horsens Folkeblad 20/1, Sjællands Tidende, Slagelse, Vendsyssel Tidende 21/1 og Aktuelt 26/1. Flere aviser foreslår flydende skolepenge. Kristeligt Dagblad påpeger den 23/1, at Socialdemokratiet er splittet på spørgsmålet om tilskud og betaling til de private eller frie skoler. Helle Degn vil f.eks. bevare den nuværende ordning. Thorkild Simonsen fastholder sit synspunkt i den forstand, at han mener, betalingen bør gøres indkomstbestemt, Jyllandsposten 28/1. I et brev til de private skoler i Århus fastslår han, at han ikke har ønsket at nedlægge disse, Århus Stiftstidende 1/2.

En undersøgelse af årsagerne til, at børn flyttes til private skoler i Albertslund kommune, viser, at disse er folkeskolens lave faglige standard og dårlige disciplin, f.eks. Berlingske Tidende 4/2. Undervisningsdirektør Asger Baunsbak Jensen mener ifølge Holstebro Dagblad, at tilgangen til de private skoler bør afdramatiseres, 5/2. UM har nedsat et udvalg, der skal undersøge de private/frie skolars bygningsmæssige forhold, Kristeligt Dagblad 5/2. I Frederiksborg Amts Avis drøftes i en kronik, hvorvidt de private skoler er et skoleridt for velhavere, 15/2, og i Jydske Tidende, Haderslev, hævdes, at enten må vi bevare de frie skoler eller også må vi gøre noget ved folkeskolen.

Folketinget debatterer tilgangen til de private eller frie skoler, og i den forbindelse oplyser Politiken, at flugten fra folkeskolen er en myte. Der går 54.000 elever i de private skoler og 794.000 i folkeskolen, d.v.s. at 7 % af folkeskoleeleverne går i private skoler. Tilgangen i de sidste år har været på henholdsvis 0,1 % og 0,2 %. UM udtaler under debatten, at forældrenes betaling og tilskudsordningen ikke vil blive ændret, men de private skoler må bære deres andel af besparelserne, f.x. Politiken 26/3 og Socialistisk Dagblad 27/3. Berlingske Tidende oplyser imidlertid 11/3, at de frie eller private skoler skal spare 32,6 mill. kr. Og Viborg Amts Folkeblad oplyser, at der vil ske den

ændring af tilskudsordningen, at den vil blive beregnet efter socialindkomsten, 14/3.

Og Asger Baunbak Jensen taler i to kronikker i Kristeligt Dagblad privatskolernes/friskolernes sag. Han hævder bl.a., at de er mindretallets skole og kan bygge på bærende ideer. Men når de er skabt i en kampsituation i folkeskolen vil de ofte være en misforståelse, 7. og 9. april.

UNGDOMSUDDANNELSERNE

De 16-19-årige

De unges vilkår debateres i mange sammenhænge i det foregående års presse. Lise Tøgebys undersøgelse, der også er omtalt i afsnittet om folkeskolen, viser bl.a., at drenge får bedre uddannelse end pigerne efter folkeskolen, og at flere piger end drenge bliver arbejdsløse, f.eks. Aktuelt 20/2 og Berlingske Tidende 23/2. I Bornholmeren oplyses 13/4, at der ikke er mange uddannelses tilbud for piger på Bornholm, og Helle Degn udtaler til Ballerupbladet 8/4, at der må være flere uddannelses tilbud for de unge efter folkeskolen.

Der er mange rapporter fra ungdomsskoleundervisning, fra alternative klasser og fra 10. klasser. F.eks. udvides dagskolen for unge i Århus, Århus Stiftstidende 29/7, ungdomsskoletilbudene i Græsted, Gilleleje og Bjerringbro omtales, Fredriksborg Amts Avis 20/8 og Midtjyllands Avis 15/8. I Vejle og Sønderjyllands amter vil det blive tilstræbt at etablere længerevarende uddannelser, så de unge ikke forlader landsdelen, Vejle Amts Folkeblad 30/9. Ungdomsuddannelserne skal samordnes i Vestsjællands amt, Kalundborgs Folkeblad 17/10, der er god tilgang til ungdomsskolen i Fredrikshavn, Fredrikshavn Avis 19/12. Der er mange elever i 10. klasse, og undervisningen i disse bliver refereret f.eks. Vestkysten 23/2, Vejle Amts Folkeblad 21/2 og Fredriksborg Amts Avis 15/3. Ifølge Vestkysten 19/2 går mange i 10. klasse, fordi de ikke har andet at lave. I Århus er der blevet sparet på oprettelsen af enkeltfagskurser, en undersøgelse af frafaldet har vist, at det på nogle kurser er 40 %, undersøgelsen viste også, at eleverne er mest unge og voksne. Århus vil måske modtage en »næse« for besparelserne, Århus Stiftstidende 17/10 og Weekend-avisen 3/10.

Ungdomsarbejdsløsheden, de forskellige lokale uddannelses- og jobtilbud og ungdomsgarantien diskuteres i næsten alle aviser. Midtjyllands Avis oplyser f.x. at ungdomsgarantien, der er indført i Århus og Storstrøms amter, er blevet beskåret økonomisk i Århus amt, amtet kræver nu, at den unge skal have været ledig i et år for at få tilbuddet, og dette vil begrænse forsøget, 18/7. I Århus Stiftstidende beskrives ungdomsgarantien som en mere systematisk indsats for at bekæmpe ungdomsarbejdsløsheden, der er blevet 8-doblet fra 1973-79, 16/10. Alle unge er ikke omfattet af ordningen. Begge amter mangler dog penge til ordningens gennemførelse, Politiken 27/1. I en kronik i Politiken hævdes det, at ungdomsarbejdsløsheden er forbundet med den øvrige ledighed, og utraditionelle midler må tages i anvendelse, 19/12. I samme avis 24/12 oplyses, at regeringen i 1980 har ydet 4 milliarder i dagpenge til unge ledige. Information hævder i en leder den 6/2, at regeringens bekymring for de unge arbejdsløse kan ligge på »et meget lille sted«, og at de nye lærlinge- og EFG-pladser og jobtilbudsordninger er utilstrækkelige. Regeringens uddannelses- og jobtilbudsplan for unge omtales f.eks. i Aktuelt 17/2 og Jyllandsposten 26/3. Den vil koste 400 mill. kr. og Land og Folk betegner dette

som en klatskilling, en sjettedel af regeringens nedskæringer på uddannelses- og arbejdsløshedsområdet i det foregående år. Jyllandsposten oplyser 5/1, at der i alt er 60.000 unge ledige og i Børsen hævdes 16/3, at ledigheden om 4-6 år vil være et ukendt begreb.

Og Aktuelt og Jyllandsposten oplyser, at der i Folketingets Finansudvalg er flertal for regeringens beskæftigelsesplan for EFG- og arbejdsmarkedsuddannelserne, 9/4.

EFG- og lærlingeuddannelserne

EFG- og mesterlæren bliver i det forgangne år langt kraftigere debatteret og kommenteret end tidligere. Det skyldes flere forhold, der er mangel på pladser på skolerne, der er mangel på praktikpladser, der er mangel på bevillinger og endelig er der debat om, hvorvidt uddannelserne skal samordnes.

De forskellige skoler udvider, f.eks. i Slagelse, Sjællands Tidende Slagelse 18/9, i Skjern, Ringkøbing Amts Dagblad 13/8 og på Lolland Falster, Ny Dag 17/12 og 18/4. Der vil blive EFG-uddannelser inden for social- og sundhedssektoren fra august 81, og dette er ifølge Berlingske Tidende 15/3 og 26/3 for at skabe uddannelses tilbud til pigerne, der rammes hårdest af ledigheden.

Der er mangel på plads på EFG-skolerne, der er f.eks. større søgning end pladser ved de tekniske skoler i Århus, Århus Stiftstidende 20/2, og Information 26/2 oplyser, at der er 10.000 for mange, der søger EFG, 45.000 søger, og der er pladser til 35.000. UM søger at udvide tekniske skoler og handelsskoler, Kristeligt Dagblad 16/12.

Det problem, der debateres og kommenteres kraftigst, er imidlertid mangelen på praktikpladser. Ifølge Socialistisk Dagblad mangler 10.000 unge praktikplads i august 80 efter at have afsluttet basisåret i foråret 80. Samme antal mangler ifølge Socialistisk Dagblad plads den 8/10. I Fredriksborg Amts Avis rejses spørgsmålet, om det skal være tvungent for virksomhederne at tage praktikanter, 19/9. Socialistisk Dagblad oplyser, at UM overvejer at fremsætte et lovforslag om, at eleverne ikke selv skal have ansvaret for at tage sig en praktikplads, 10/10. Der mangler praktikpladser over hele landet f.eks. ifølge Sjællands Tidende Slagelse, ifølge Jydske Tidende Kolding Avis 18/6, og ifølge Land og Folk mangler 81 % af lærlingerne praktikplads.

EFG-elever demonstrerer og kræver praktikpladser som overenskomstkrav, Information 27/9. De giver arbejdsgiverne tulipaner i håb om, at der skaffes flere praktikpladser, Politiken 27/3. Aktuelt oplyser, at kun hver 4. elev har praktikplads et halvt år efter basisårets afslutning. Borholmeren oplyser, at kun 1/3 af de unge, der gennemfører EFG-basisår inden for handel og kontor får praktikplads, 8/4. Information oplyser, at antallet af praktikpladser inden for kommunerne skal tredobles, 15/4. Ekstrabladet har en serie om EFG, hvor elevernes vilkår beskrives, og seriens motto er »Født taber«, 22/6, 23/6 og 30/6. Og LO kræver flere praktikpladser, Politiken 29/6.

D.A. menes ikke, der kan fremskaffes 15.000 praktikpladser på det private arbejdsmarked, Berlingske Tidende 13/2. Situationen ved de tekniske skoler er imidlertid kaotiske på grund af nedskæring samtidig med, at teknikum skal udvides, f.eks. Information 25/4 og Jyllandsposten. På generalforsamlingen i Dansk teknisk Lærerforening – blev

der udtalt, at lærerne ikke længere vil tage ansvaret for uddannelsen. Land og Folk hævder 22/5 og 23/5, at tekniske skoler mangler 232 mill. kr., og at lærere må afskediges. Ifølge Berlingske Tidende har UM skønnet forkert med hensyn til udgifterne til driften af de tekniske skoler, og hun har derfor søgt om en ekstrabevilling på 78 mill. kr., 22/6. Denne bevilling kommer ifølge Information i klemme, fordi finansudvalget ikke når at behandle den. Teknikumrådet finder situationen foruroligende.

Og så diskuteres erhvervsuddannelserne. VVS vil ikke vælge mellem lærlinge- og EFG-uddannelse, det må de unge selv, men de unge skal kunne det samme, siger en repræsentant for VVS installatørforening, Berlingske Tidende 23/7. Jyllandsposten oplyser 7/8, at kredse i erhvervslivet ønsker at sammensmelte EFG og mesterlæren. Slagterne ønsker mesterlæren styrket frem for EFG, Politiken 17/9. LO mener, at mesterlæren bør afskaffes, og at der bør overvejes at indføre løn på EFG-basisår, Dagbladet Ringsted og Socialistisk Dagblad 9/9 og 19/9. I Aktuelt diskuteres fordelene ved den ene uddannelse fremfor den anden, 25/6, og ifølge Berlingske Tidende vil mesterlæren blive afskaffet inden for murerfaget, 27/6.

Oprettelsen af en landbrugsuddannelse debateres bl.a. i Landsbladet no. 40, 1980, uddannelsen ved Lyngby Landbrugsskole kritiseres, fordi den ikke giver det grønne kort, Aftenavisen Roskilde Tidende 8/11. Det overvejes at oprette en afdeling for EFG landbrug ved Dalum teknikum. Dette bliver af Venstre opfattet som konkurrence med de frie landbrugsskoler, og Venstre protesterer overfor ministeren, f.eks. Fyns Stiftstidende 17/3 og Fredriksborg Amts Avis 10/4.

Bankforeningen er utilfreds med bankuddannelsen inden for EFG og hævder, at UM ikke tager hensyn til foreningens ønsker, dens henvendelse er blevet syltet, Jyllandsposten 30/5 og Berlingske Tidende 24/6.

Og så udtaler UM, at EFG-uddannelsen også skal give en bedre støtte til de handicappede end mesterlæren, men specialundervisningen inden for denne uddannelse er endnu ikke udbygget, Berlingske Tidende 30/1.

Gymnasiet og HF

Gymnasieskolens reform diskuteres i flere sammenhænge i det forgangne skoleår, f.eks. debateres gymnasiets grenvalg i Vendsyssel Tidende 19/7. Forsøget med et produktionsgymnasium på Samsø får UM's varme sympati, men ikke økonomisk støtte, Århus Stiftstidende 8/7. Politiken oplyser, at forsøget ved Avedøre Statsskole viser, at eleverne både administrativt og pædagogisk kan klare sig selv. Avedøres status som forsøgsgymnasium er nu slut, Jyllandsposten 7. og 12/1. Et forsøg med fælles basisår ved gymnasiet skal ifølge Jyllandsposten starte ved Gentofte Statsskole, 6/2. Der er ifølge Berlingske Tidende 20/2 forespørgslesdebat i Folketinget om Gymnasiets reform.

Der er politisk uro om planerne om en ændring af gymnasiets indhold og formål. UM vil opløse linjedelingen og indføre et basisår. Ansøgninger om forsøg i forbindelse med den nye gymnasieordning skal være inde 15/1, og ifølge Berlingske Tidende er der pr. 10/1 indkommet 400.

UM har opfordret til debat om det fremtidige gymnasium, og i Jyllandsposten 29/5 tages der afstand fra planerne om et fremtidigt basisår.

UM mener, at både gymnasiets struktur og indhold skal ændres. De borgerlige partier påpeger under debatten i Folketinget, at gymnasiet imidlertid er en uddannelse, erhvervslivet kan bruge. UM kan ikke fremlægge konkrete planer, der må foretages flere forsøg, Information 18/3 og Kristeligt Dagblad 25/3.

Jyllandsposten kan den 3/6 oplyse, at to af de vidtgående forsøg med en ny gymnasiestruktur vil strande på grund af manglende bevillinger. Og UM udskyder beslutningen om oprettelsen af det tekniske gymnasium, som DA har ønsket, Berlingske Tidende 24/6.

Der er allerede fra skoleårets start debat om UM's holdning til oprettelsen af private gymnasier. Høng Studenterkursus har søgt om, at der til dette kursus vil blive knyttet et 3-årigt gymnasium. Og ministeriet imødekommer ikke ansøgningen. Denne beslutning kommenteres i en række aviser, f.eks. Berlingske Tidende 21/7, Kalundborg Folkeblad samme dag, og Sjællands Tidende Slagelse 22/7, 26/7 og 29/7. Der er dyb skuffelse over ministerens afslag. Vestsjællands Amt mener imidlertid, at der ikke er behov for flere gymnasier i amtet, Sjællands Tidende Slagelse 24/9. UM ændrer sin beslutning, og et amtsrådsmedlem klager til ombudsmanden, fordi denne beslutning er i strid med regionplanen, f.eks. Kalundborg Folkeblad 14/10. Amtsrådets flertal støtter imidlertid planen om et 3-årigt gymnasium i Høng, f.eks. Kalundborg Folkeblad 13/12. Udbygningen af dette gymnasium kan imidlertid få konsekvenser for gymnasiet i Kalundborg, så 15 lærerstillinger må nedlægges.

Det andet private gymnasieprojekt, der skaber debat, er oprettelsen af et gymnasium i Cirkelhuset i Nordsjælland. Der dannes en forening for at oprette dette gymnasium, og ca. 200 fremtidige elever indskrives, f.eks. Berlingske Tidende 22/8 og 15/8. Ifølge f.x. Fredriksborg Amts Avis er der tale om elever fra Rungsted Statsskole, som forældre ønsker fjernet fra denne progressive skole, Cirkelhuset vil affolke Rungsted Statsskole, f.x. 12/11, 15/11 og 16/11 og 24. og 27/1. Fredriksborg Amtsråd har besluttet at nedskære tilskuddet til Det frie gymnasium til hver elev med 1.200 kr. og i stedet støtte Marie Kruses gymnasium i Farum og et eventuelt gymnasium i Cirkelhuset. Det frie vælger at spare fremfor at indkræve flere skolepenge, Fredriksborg Amts Avis, f.eks. 13/12 og 23/12. Socialistisk Dagblad hævder, at de borgerlige i Amtsrådet løb fra deres aftale om støtte til Det fri gymnasium, 19/12.

Spørgsmålet om oprettelsen af et gymnasium i Cirkelhuset debateres i de følgende måneder. Renteudgifterne vil blive høje, og der ansøges om hvorvidt ministeriet vil dække denne ekstraordinære udgift, f.eks. Berlingske Tidende og Aktuelt 8/2 og 5/2. Ifølge Berlingske Tidende 3/3 vil staten ikke dække disse udgifter. Kredsen bag planen opgiver imidlertid ikke, og gymnasiets oprettelse diskuteres skoleåret ud, f.eks. Helsingør Dagblad 11/4 og Aktuelt 28/5.

UM vil i sine sparebestræbelser nedlægge studenterkurserne, og dette udløser kraftige protester, f.eks. Kristeligt Dagblad 27/9, Information 25/9 og Politiken 30/9. Der indsamles underskrifter, rektor for Statens Studenterkursus udtaler, at der kun spares småpenge derved, og Information påpeger i en lede, at det er uddannelseskapaciteten inden for voksenområdet, der egentlig bliver ramt, hvis kurserne nedlægges. Ved hjælp af korridorpolitik reddes kurserne i første omgang, Socialistisk Dagblad 30/9, og der er ifølge Ålborg Stiftstidende samme dag indsamlet 20.000 underskrifter mod kurses nedlægges. Ifølge Land og Folk fremsættes et nyt lovforslag, ifølge hvilket der

skal være 18 i en klasse, for at den kan oprettes, de kursusstuderende hævder, at dette vil medføre lukningen og protesterer, 27/2. Lov om ændring, af lov om studenterkurser og gymnasieskoler af 11/3 og 27/5.

Københavns Amtsråd har besluttet, at to af gymnasierne i amtets nordøstlige del skal flyttes til den indre vestegn, Albertslund eller Ishøj. Gymnasierne er imidlertid ikke villige til at flytte, Fredriksborg Amts Avis 18/12 og Villabyerne 7/1.

De færdig uddannede cand.mag.'er kan ikke alle blive optaget på pædagogikum i 1980, men ved hjælp af en ekstrabevilling skaffes der plads til de sidste 78, Politiken 15/7 og 13/8. I foråret 1981 lader UM kandidaterne trække lod om pladserne, og der er 400, der ingen pædagogikum får. GL hævder, at lodtrækningen er ulovlig, UM har ikke lov-hjemmel til at gennemføre en sådan før efter 1/8. Aviserne indeholder mange og indig-nerende udtalelser, fordi de 400 ikke kan bruge deres uddannelse, f.eks. Politiken 18/6 og 22/6 og Land og Folk 25/6. En bekendtgørelse om de pædagogiske uddannelser er ud-sendt 29/5.

Politiken og andre aviser offentliggør 7/1 og fremefter en undersøgelse, GL har fore-taget vedrørende gymnasielærernes arbejdsvilkår. Kun 20 % er tilfredse, de fleste fin-der, at det er vanskeligt at følge med i deres fags pædagogiske og faglige udvikling, og hver 5. vil væk. GL's formand mener, at lærerstaben i gymnasiet bør forhøjes med 4.000 for at arbejdsvilkårene kan blive bedre, Berlingske Tidende 8/1.

VOKSENUNDERVISNING

UM vil spare på voksenundervisningsområdet, og dette udløser protester. Besparel-serne vil blive gennemført ved at ændre fritidsloven. Information oplyser, at indvan-drerlærerne lønnes ifølge denne, og besparelserne vil medføre, at de går kraftigt ned i løn, 24/11. Ifølge Århus Stiftstidende vil lovforslaget medføre, at aftenskolelærerne får 20 % mindre i løn, 13/12, der er tale om 300 personer. Finansudvalget har besluttet, at der på dette område skal spares 38 mill. kr., ifølge Weekend-avisen 2/1 er der næppe si-den 20'erne foretaget et sådant statsindgreb overfor en erhvervsgruppe. Lærerne af-holder demonstrationsmøder, f.eks. Ny Dag 3/1 og Politiken 11/1. Dansk Aften- og Ungdomsskoleforening protesterer overfor UM og hævder, at hendes beregninger bygger på forkerte tal; Politiken 11/2. Gennemføres hendes plan, vil der blive sparet 50-60 mill.kr., Århus Stiftstidende samme dag. Fritidsloven ændres med lov af 10/6.

Der protesteres mod lovforslaget fra forskellige dele af landet, f.eks. Vestkysten og Holbæk Amts Venstreblad 23/3. Socialdemokraten Jytte Andersen kritiserer det også og hævder, at det er i strid med socialdemokratisk politik, Politiken 24/4. 1 mill. vil sand-synligvis følge fritidsundervisningen i 80/81, og Ifølge Weekend-avisen 12/4 søger mange specialundervisning inden for fritidsloven.

Højskolerne

Højskolernes elevtal har holdt sig i 1980 til trods for formodninger om det modsatte,

der har kun været en tilbagegang på 0,6 %. De korte kurser udgør en stadig stigende andel af højskolernes udbud, men tilgangen er noget faldende. De arbejdsløse deltager gennemsnitlig i de længere kurser, flertallet er under 25 år, der er således tale om unge arbejdsløse. Og statsstøtten til arbejdsløse beløb sig til 5,4 mill. kr., der er tale om en stigning i forhold til sidste år på 12,5 %

Og så er der i 1980 godkendt en ny folkehøjskole, Rørvig Folkehøjskole, Højskolebladet nr. 12, 1981.

Der bliver i det forgangne skoleår fremsat planer om at oprette nye højskoler. Århus Stiftstidende oplyser 18/7, at der er planer om at oprette en Rudolf Steiner-højskole ved Århus, det diskuteres stadig, om der skal oprettes en idrætshøjskole i Nordjylland, Ålborg Stiftstidende 16/11, ifølge Thisted Dagblad 21/2 har bestyrelserne for fri-skolerne i Thisted og Brund planer om at oprette en højskole med læreruddannelse i Thy. Skive Folkeblad oplyser, at der er planer om at oprette en fiskerhøjskole i Thyborøn, 16/2, en idrætshøjskole for handicappede søges oprettet i Hundested, Aktuelt 27/4, og der overvejes at oprette en produktionshøjskole i Morsø kommune i forbindelse med ungdomsgarantien, Morsø Folkeblad 17/6.

Folkehøjskolerne har økonomiske vanskeligheder. På generalforsamlingen af Foreningen for Folkehøjskoler blev det oplyst, at skolerne føler sig økonomisk hårdt trængt, der kan ikke foretages yderligere besparelser, Vejle Amts Folkeblad 23/8, Kristeligt Dagblad 23/8 og Politiken 11/4. Ifølge sidstnævnte avis 30/12 og 21. og 23/1 kæmper hver 4. højskole med alvorlige økonomiske problemer, der blev oprettet 23 højskoler i 70'erne, og avisen rejser spørgsmålet, om højskolerne er blevet kvalt i succes. Fredriksborg Amts Avis oplyser, at 20 højskoler trues af lukning 21/1, og Kristeligt Dagblad oplyser, at de radikale vil drøfte de planlagte besparelser på højskoleområdet 22/1. Cirkulære om statsstøtte til elever ved højskoler m.v. udsendes 1/4.

Og så er der i pressen en række oplysninger om de enkelte højskoler. Ifølge Århus Stiftstidende er forstanderen ved Rude Strand Pensionisthøjskole meldt til politiet og suspenderet. Der er forstanderstrid ved Den Internationale højskole, forstanderen forlader i september højskolen med et fratrædelsesbeløb, Fredriksborg Amts Avis 21/8 og Politiken 4/9, i marts bliver der forhandlet med UM om skolens fortsatte drift, den vil ikke blive lukket, – med et nyt budget vil økonomien balancere, Berlingske Tidende og Politiken 10/3. Forskningshøjskolen i Haderslev vil også i år oprette lørdagshøjskole, der er tale om åbne arrangementer, og skolen søger støtte, Jydske Tidende Kolding Avis 11/10. På Ubberup højskole er der opstået diskussion i forbindelse med fyring af lærere, eleverne hævder, at der er tale om politiske afskedigelser, Kalundborg Folkeblad 2/10 og Holbæk Amts Venstreblad 3/10. Kalundborg Folkeblad betegner 10/12 fyringerne som berufverbot, lærerne har ikke fulgt skolens grundtvigske linie. Der opnåes forlig. Lærerne forlader skolen 31/1 og får løn udbetalt til maj. Information 27/12. Ifølge Sjællands Tidende Holbæk overvejes lukning af baptisternes højskole, 16/2. Og under generalforsamlingen på Store Restrup Højskole debateres endnu en gang skolens ideologi. Den socialistiske linie søges bremset, og bestyrelsen overvejer en retssag, fordi alle, der ønsker det, ikke optages i skolekredsen, Jyllandsposten 5/6 og Ålborg Stiftstidende 24/6 og 26/6.

Politiken oplyser, at højskolelærerne har for meget at lave, langt de fleste har over 40 timers arbejdsuge, 4/8.

Og Bertel Haarder fra Venstre finder det urimeligt, at arbejdsløse højskoleelever modtager dobbelt støtte, både dagpenge og den almindelige støtte. Dette uddyber forskellene blandt højskoleelever, og 5 mill. kr. kan spares, Vejle Amts Folkeblad 18/12.

Læreruddannelsen

Der er færre ansøgere til seminarierne i efteråret 80 end tidligere. Der er tale om ledige pladser, og Berlingske Tidende rejser 8/7 spørgsmål, om nogen af de eksisterende seminarier vil blive nedlagt. Jyllandsposten oplyser, at tilgangen toppede i 73, da blev der oprettet 196 hold, nu vil der kun blive oprettet 130. I avisen overvejes desuden, om det vil blive nødvendigt at finde nye aktiviteter for at opretholde seminarielærernes beskæftigelse, f.eks. kunne de deltage i udviklingsarbejder i folkeskolen. Information 26/2 oplyser, at der er ca. 200 ledige pladser, Berlingske Tidende mener, der er tale om 296, og at færre hold end de planlagte vil blive oprettet. De ledige pladser er ikke ligeligt fordelt, der er 10 ledige i Vordingborg, de øvrige er ved de jyske seminarier. Undervisningsinspektør Tage Kampmann mener, at årsagen til den lille søgning er de dårlige beskæftigelsesmuligheder 29/6. Rektor ved Odense Seminarium mener, at årsagerne desuden er de unges dårlige økonomi og uroen i folkeskolen, Fyns Stiftstidende 4/7.

I oktober fremsætter UM sit spareforslag for de videregående uddannelser, og dette indeholder også spareforslag vedrørende seminarierne og DLH. Der er tale om 100 mill. kr., det har været bebudet længe, der skal spares 4-6 mill. kr. på seminarieområdet og 25 mill. kr. på DLH.

Besparelserne ved seminarierne skal gennemføres ved, at uddannelseskapaleten beskæres, der skal uddannes 500 færre lærere pr. år. Og de studerende vil få færre fag at vælge mellem ved de enkelte seminarier, f.eks. Politiken og Socialistisk Dagblad 24/10.

Et af de store problemer under Folketingets Uddannelsesudvalgs forhandlinger om besparelserne har været deres fordeling. Ålborg Stiftstidende meddeler 16/10, at UM har besluttet at lukke seminarierne i Ranum, Tønder, Ribe og Nørre Nissum. Dette satte repræsentanten for Kristeligt Folkeparti og formanden for udvalget, socialdemokraten J. K. Hansen, sig imod, fordi disse seminarier er af afgørende betydning for aktiviteten i lokalområderne.

De lærerstuderende reagerede voldsomt på spareforslaget, både på de enkelte seminarier og som forening, LL. De lokale aviser rapporterer om demonstrationsdage og aktioner, og dækningen i pressen er fyldig. F.x. demonstrerer 3.000 seminarielærere og elever i Odense, og i København går seminarieelever baglæns op ad Strøget, Vejle Amts Folkeblad, Kristeligt Dagblad 4/11 og Berlingske Tidende 16/11. Seminarieeleverne hævder, at nedskæringerne vil ramme folkeskolen. De bruger slagord som »Vores uddannelse, dit barns fremtid« og »Dårlig undervisning, dumme børn«, f.eks. Aktuelt 14/11. Seminarielærerne støtter ved nogle seminarier elevernes synspunkter, f.eks. ved Th. Lang i Silkeborg, Midtjyllands Avis 31/10.

LL påpeger, støttet af DM's seminariefraction, at de planlagte besparelser ikke er reelle. Mellem 200 og 300 seminarielærere vil blive arbejdsløse og vil kræve understøttelse, og 500 seminarieelever vil miste deres uddannelse, f.eks. Politiken 5/11 og Information 14/11.

Og så protesteres der mod de eventuelle seminarienedlæggelser. i Jydske Tidende Tønder 7/11 hævdes, at seminariet er det eneste videregående uddannelsesinstitution i den del af landet, og en eventuel nedlæggelse vil gøre landsdelen endnu fattigere på sådanne. Og Ålborg Stiftstidende skriver i en leder, at det er forkert at ville ramme de jydske seminarier på grund af deres betydning i lokalsamfundet, et jydsk og et Københavnsk bør nedlægges, 20/10.

DLF ser imidlertid gerne endnu mere drastiske nedskæringer indenfor seminarieområder end de foreslåede. Foreningen ønsker seminarier nedlagt og kun 90 hold oprettet pr. år ved de resterende, Folkeskolen nr. 47 og Ålborg Stiftstidende 12/10. LL og DM's seminariefraktion hævder imidlertid, at DLF's prognoser vedrørende lærerbehovet ikke er holdbare, f.eks. Socialistisk Dagblad 12. og 15. november.

Allerede fra oktober måned og fremefter omtaler aviserne, hvorledes nedskæringerne vil blive fordelt på seminarierne, f.eks. Berlingske Tidende og Horsens Folkeblad 24/10 og Vestkysten 4/2. Rektor ved Vordingborg Seminarium foreslår, at den ledige kapacitet dér anvendes til oprettelsen af et socialpædagogisk seminarium, Næstved Tidende 24/3. Og bestyrelsen ved Kolding Seminarium vil ikke huse det børnehaveseminarium UM har foreslået, Jydske Tidende Haderslev 25/3.

Aktionerne ved seminarierne fortsætter til langt ind i november. UM fastholder imidlertid, at besparelserne skal gennemføres. De vil ikke påvirke folkeskolen på grund af det dalende børnetal. Danmark har desuden det laveste klassekvotient i landsgennemsnit og det højeste antal lærere i forhold til børnetallet, f.eks. Politiken 13/11 og Aktuelt 14/11.

Ifølge Fyns Stiftstidende 9/12 skal 500 færre optages på seminarierne fra 81, og ifølge Berlingske Tidende 27/6 vil 1.000 færre blive optaget.

I forbindelse med debatten om besparelser ved seminarierne er spørgsmålet blevet rejst, om hvorledes disse vil ramme Det nødvendige seminarium i Tvind. Kristeligt Dagblad hævder 6/11, at der ikke skal spares på dette seminarium, Horsens Folkeblad skriver 8/12, at 70 % af eleverne er udlændinge og rejser spørgsmålet, om de er berettiget til et dansk statstilskud. Og Ringkøbing Amts Dagblad oplyser, at eleverne ved Det nødvendige seminarium nu skal optages efter samme regler som ved andre seminarier.

Lærerstuderende har til Midtjyllands Avis 1/7 udtalt, at læreruddannelsen styres af for mange prøver, og at de studerende har for lille kontakt med skolens hverdag.

Der er forsøg i gang ved Th. Lang Seminarium, de studerende skal prøve nye prøveformer, og de skal forberedes til lærersamarbejde, også Midtjyllands Avis 1/7. Ved Københavns Dag- og Aftenseminarium skal de studerende have mere praktik, og seminarielærerne skal have større kontakt med folkeskolen 4/7.

Berlingske Tidende oplyser 23/3, at LL har besluttet at genindtræde i det udvalg, der er nedsat af ministeriet for at revidere læreruddannelsen.

Og Aktuelt oplyser 6/3, at den gruppe tyrkiske indvandrere, der har søgt UM om at få en dansk læreruddannelse for derved bedre at kunne undervise fremmedsprogede børn har fået nej. Rektor for Københavns Dag- og Aften Seminarium er imidlertid positiv overfor tanken. Og UM oplyser i Folketingets spørgetid, at hun ser med milde øjne på oprettelsen af et indvandrerhold ved dette seminarium, Information 10/4.

DLH og Sløjdskolens

Forslagene om nedskæringer ved DLH og om Sløjdskolens nedlæggelse medfører også avisomtale. Der bliver flere steder påpeget det urimelige i, at DLH alene skal bære 25 % af nedskæringerne ved de højere læreranstalter, f.eks. Berlingske Tidende 11/10. Årskurserne i København og provinsen vil blive ramt, og de vil rammes særlig hårdt i læseåret 81/82, hvor ikke som tidligere halvdelen men 80 % af ansøgerne må afvises, Weekend-avisen 17/10 og Jyllandsposten 12/11.

DLH's rektor oplyser til Berlingske Tidende, at han blev gjort bekendt med besparelserne gennem avisen, og at den slags giver vanskelige arbejdsforhold. De manglende muligheder for efteruddannelse vil gøre folkeskolelærernes arbejdssituation endnu vanskeligere, 11. og 23/10.

De studerende ved DLH hævder, at hvis nedskæringerne gennemføres, vil det medføre, at lærerne kommer på fuldtids efteruddannelse hvert 167. år, Land og Folk 14/11. Og de hævder desuden, at oplysningerne om folkeskolelærernes efteruddannelsesvilkår ikke er rigtige.

DLF's formand hævder, at hvis besparelserne ved DLH fastholdes, er der tale om en katastrofe, f.eks. Jyllandsposten 15/11.

DLH's repræsentantskab skriver til UM og udtaler sin skarpe protest. Nedskæringerne vil få uoverskuelige følger for folkeskolens muligheder for at leve op til folkeskolelovens krav, f.eks. Aktuelt og Folkeskolen nr. 46.

Og ifølge Information 18/11 vil ministeren imidlertid lempe på besparelserne ved DLH, så kurserne i provinsen kan gennemføres.

Ifølge Berlingske Tidende 27/6 har de studerende ved DLH klaget til ombudsmanden over, at kurser er blevet aflyst med for kort varsel. Årsagen til aflysningen var manglende bevilling. Ombudsmanden mener imidlertid ikke, at aflysningen kan kritiseres. DLH bør dog for fremtiden tage bevillingsmæssige forbehold.

Og i flere sammenhænge bliver Sløjdskolens skæbne beklaget. Der er allerede nu mangel på sløjdlærere i folkeskolen, og der er tale om et fag, der bør styrkes i den i øvrigt så teoretiske folkeskole, f.eks. Politiken 19/11.